

ἤσθάνθην τὸ αἷμα ἀνελθὸν εἰς τὴν κεφαλὴν μου . . . . » Καὶ ἀφηγεῖτο ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ φρικαλεότητι τὸ ἔγκλημά του. Ἡ τοιαύτη τοῦ ἐγκληματιοῦ ὁμολογία δὲν λαλεῖ εὐγλωττότερον καὶ πειστικώτερον πάσης περὶ μιμήσεως τῶν ἐγκλημάτων μελέτης ;

Ἦδη ὡς μοὶ ἐπιτρέψωσιν οἱ κύριοι ἐγκληματογράφοι ν' ἀπευθύνω αὐτοῖς μίαν τελευταίαν ἐρώτησιν : Ἀποδεδειγμένου καὶ ἀναμφισβητήτου ὄντος ὅτι σπουδαίως ἐπιδρῶ ἡ μίμησις εἰς τὸν πολλαπλασιασμόν τῶν ἐγκλημάτων, συντελοῦσιν οὗτοι ἢ οὐ πρὸς τοῦτο ;

Ἄν μοὶ ἐδίδοτο ἡ ἐξουσία τοῦ νομοθετεῖν θὰ ἐνομοθέτου : Ἀπαγορεύεται ἐπὶ ποιῆ προστίμων δεκακισχιλίων δραχμῶν καὶ τριετοῦς φυλακίσεως ἢ ἐν ταῖς ἐφημερίσι περιγραφή τῶν ἐγκλημάτων καὶ τῶν αὐτοκτονιῶν. Εἶμαι βέβαιος ὅτι καὶ τὰ μὲν θὰ περιεστέλλοντο καὶ αἱ δὲ θὰ ἤλαττοῦντο.

Ἀθήναι 1 Σεπτεμβρίου 1892.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ Δ. ΚΑΛΔΙΒΩΚΑΣ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ ΕΙΚΟΝΕΣ

Η ΟΔΗΓΗΤΡΙΑ

ΕΙΣ τὸν «Προμηθεά» τοῦ Αἰσχύλου, ὀλίγον ἀρκεῖ νὰ ἐνδιατριφῆ τις ἐπισταμένως, ἵνα παρατηρήσῃ ὅτι ἡ ἐμφάνισις τῶν Ὁκεανίδων ἀποτελεῖ τὴν κυρίαν ὑπόστασιν τοῦ ἔργου, — ὅτι ἐκ τῆς παρουσίας καὶ μόνης ὁ δεσμώτης ἀντλεῖ τὸ μέγα του σθένος ἐναντίον τῶν ἀδίκων βουλῶν τοῦ Διός. Πρὸ τῆς ἐλευσεώς των, βλέπομεν τὸν Προμηθεά ἀφιέμενον εἰς ἀπεγνωσμένας μεμψιμοιρίας, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὑψηλοκρήνου βράχου, ὅπου ὁ Ἥφαιστος ὑπέικων εἰς τὸ Κράτος καὶ τὴν Βίαν τὸν ἔχει προσδέσει διὰ δεσμῶν ἀρρήκτων. Ἀλλὰ τοῦ χάλυβος ὁ κρῶτος, ἔφθασεν εἰς τὸν μυχὸν τῶν ἀντρων τοῦ Ὁκεανοῦ, καὶ ἐκεῖ ἐξήγειρε τὴν προσοχὴν τῶν Νυμφῶν τῆς θαλάσσης, αἵτινες ἔσπευσαν ταχυπτέρυγοι εἰς τὴν ἄβατον ἐρημίαν,

φίλος ὁμίλος πρὸς παραμυθίαν τοῦ δεινοπαθοῦντος. Ἡ αὔρα τῶν πτερυγῶν των ἀνερίπισεν ἠδέως τὸν τιτᾶνα, καὶ ἡ ἄκαμπτος δύναμις ἦν εἰς τὰ στήθη τῷ ἐμβάλλουσι θὰ τῷ παραμείνη ἀκεραία μέχρι τέλους, διότι δὲν θὰ τὸν ἐγκαταλίπωσι πλέον μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ὁ κεραυνὸς θὰ τὸν ἐξαφανίσῃ.

Τοῦ Προμηθέως τούτου τὴν ιδέαν αἰσθάνεται ἀορίστως διερχομένην τὸ πνεῦμά του καὶ ὁ καταγινόμενος εἰς τὰ τῆς μεσαιωνικῆς ἡμῶν ἐποχῆς. Καὶ ἀναλογιζόμενος τὴν ὄψιν ἣν παρίστα ἡ Ἑλλάς τότε, κατάκοπος ἤδη καὶ οὐδὲν πλέον δυναμένη νὰ συνεισφέρει εἰς τὸ παλαιὸν τῆς κλέος, μὲ κενὸν ἐλπίδων τὸ μέλλον καὶ ἀνίκανος πρὸ τῶν δεινῶν ἅτινα ἐκ παντὸς σημείου τὴν ἐπιέζον, εὐλογον αἰσθάνεται ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ παρομοιάσῃ αὐτὴν πρὸς τὸν ἀρχαῖον δεσμώτην τοῦ Καυκάσου.

Ἐγκαταλελειμμένη τῷ ὄντι ὑπὸ τῶν ἀρχαίων τῆς θεοτήτων καὶ παντελῶς ἀπεστερημένη τῶν δυνάμεων τῆς, ἡ Ἑλλάς τῶν βυζαντινῶν χρόνων παρίστα τὸ πιστὸν ἀποτύπωμα νέου Προμηθέως. Ὅλα τὰ βάρβαρα στίφη τοῦ κόσμου, ἐνέσκηπτον πανταχόθεν καὶ τὴν προσέβαλλον, φθείροντα καὶ λεηλατοῦντα, ἵνα κατόπιν ἐξαπλωθῶσιν ἐπ' αὐτῆς κυρίαρχοι. Καὶ οὔτε Ὠκεανίδες, οὔτε ἡ ζωογόνος των παρουσία, διὰ τὸν νέον τοῦτον Προμηθέα, ὅστις ὑπὸ τὰ δεσμά του κατέκειτο σῶμα ἀδρανὲς καὶ ἐξηντημένον, οὐδὲν ἄλλο βλέπων περὶ αὐτὸν εἰμὴ σκότη καὶ ἐρήμωσιν, ὁμοιομόρφως ἀμαυράν, ὁμοίαν μὲ σάβανον σκοτίας καὶ σιγῆς.

Τότε, ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐκείνῃ, ἐπεφάνη νεφέλη ἐκπέμπουσα φῶς πρᾶον καὶ ἐπαγωγόν, καὶ ἡ ἐπάργυρός τῆς λάμψις, πηγάζουσα ἀπὸ τῶν πτερυγῶν μυριάδων Ἀγγέλων, διέλυσε κατὰ πᾶσαν διεύθυνσιν τὰ σκότη. — καὶ εἰς τὸ μέσον τῆς νεφέλης αὐτῆς ἐπρόβαλεν ἡ Παναγία. Τὴν κεφαλὴν ἤρέμα πρὸς τὸν ὦμον κλίνουσα ἐπρόβαλεν ἀγνή, γλυκεῖα καὶ παρήγορος, ἐν ᾧ τὸ ἄμωμον τῆς ὠχρᾶς μορφῆς τῆς κάλλος ἐξέφραζε τὸ ἄπειρον ἔτι καὶ τὴν ἐγκαρτέρησιν. Καὶ ἡ λαμπροτέρα ἡλίου αἴγλη ἦν ἡ κόμη τῆς ἀνέδιδε, τόσου ἐθάμβου, ὥστε εἰς τοὺς πολλοὺς ἡ θεὰ τῆς Παρθένου δὲν ἦτο προσιτή, καὶ ὁ εὐαγγελιστῆς Λουκᾶς ἀπετύπωσε αὐτὴν εἰς εἰκόνα καὶ τὴν ἐκάλεσεν Ὁδηγήτριαν, ὡς μέλλουσαν νὰ καθοδηγήσῃ τὸν ἀποροῦντα λαὸν εἰς τὴν νέαν του πορείαν.

Πρὸ τῆς φωτεινῆς ἐμφάνισεως, ὅλος ὁ λαὸς ἔτριψεν ἐκστατικὸς τοὺς ὀφθαλμούς, ὡσεὶ μετὰ μακρὰν νύκτα βλέπων ἀνιτέλλουσαν δι' αὐτὸν τὴν αὐγὴν μυστικῆς ἡμέρας. Τῷ ἐφάνη ὅτι κόσμος ἄγνωστος καὶ μαγικὸς διηνοίγετο ἐνώπιόν του, καὶ ἠσθάνθη ἑαυτὸν καθιστάμενον μέγαν καὶ ἰσχυρόν, καὶ τὰ στήθη του πληρούμενα ὑπὸ νέας δυνάμεως, διαχυνούσης νέαν εἰς τὰς φλέβας

του ζωῆν. Καὶ ἀποκαλέσαντες τὴν ἐμφάνισιν τηλαυγῆ λαμπάδα τῆς ζοφερᾶς των ψυχῆς, προσέπεσον πρὸ τῆς Ὁδηγητρίας, σπεύδοντες πρῶτον νὰ ἐξυμνήσωσσι τὴν Παρθένον, καὶ οὕτω ἔχαιρέτησαν τὴν ἐπέλευσίν της.

« Τὴν ὑψηλοτέραν τῶν οὐρανῶν, καὶ καθαρωτέραν λαμπηδόνων ἡλικῶν τὴν λυτροῦσαν ἡμᾶς, τὴν Δέσποιναν τοῦ Κόσμου, τιμῆσωμεν » δι' ὕμνων. Πρὸς σὲ καταφεύγω, τὴν Κεχαριτωμένην. Ἐλπίς ἀπηλοπισμένων, σὺ βοήθησον με.

» Δέσποινα βοήθησον, σπεῦσον· ἀπολλύμεθα. Ἰδε τὴν δεινὴν τοῦ σώματός μου κάκωσιν καὶ θεράπευσον τῆς ψυχῆς μου τὸ ἄλγος. Διὰ σπλάγχνα ἐλέους, Παρθένε, μὴ παρίδῃς σεμνὴ ποντούμενόν με σάλω, καὶ πάρεσό μοι πάντοτε ἐλεήμων, καὶ συμπαθὴς, καὶ φιλάγαθος. Μὲ χειμάζει καταιγίς, καὶ τῶν θλίψεων τὰ νέφη ἐκάλυψάν μου τὴν ψυχὴν, καὶ σκοτασμὸν μοι ἐμποιοῦσι, Κόρη. Ἄλλ' ἢ τεκοῦσα τὸ φῶς, τὸ θεῖον καὶ προαιώνιον, ἐκδίωξον αὐτὰ μακρὰν καὶ ἀνάλαμψον δι' ἐμὲ τὸ φῶς τὸ χαρμόσυτον.

» Ἄνυμνῶ σου καὶ δοξάζω, Κόρη, τὴν πολλὴν καὶ ἄμετρον κηδεμονίαν σου. Ἄν μὴ προΐστασο, ὑπὲρ ἐμοῦ πρεσβεύουσα, τίς θὰ μ' ἐλύτρου ἐκ τοσοῦτου κλύδωνος; Ἐν ταῖς ζάλαις, σὲ εὖρομεν λιμένα· ἐν ταῖς λύπαις, χαρὰν καὶ εὐφροσύνην· καὶ ἐν τοῖς κινδύνοις ῥύσθη. Περιστάσεις καὶ θλίψεις μὲ εὖρον, καὶ συμφοραὶ τοῦ βίου πανταχόθεν μὲ περιεκύκλωσαν· ἀλλ' ἐπέστης, καὶ τώρα πεποισθὼς εἰς τὴν σὴν κατέφυγον ἀντίληψιν καὶ πρὸς τὴν σὴν σκέπην. Σὺ μου ἡ σκέπη, τὸ Ἰαστήριον, ὃ πρὸς Θεὸν ἐγγυητὴς σὺ ὁ ὀδηγός μου.

• Πρὸς τίνα ἄλλον νὰ καταφύγω Ἀγνή; Ποῦ νὰ προσδράμω λοιπὸν καὶ σωθῶ; Εἰς σὲ μόνην ἐλπίζω, εἰς σὲ μόνην καυχῶμαι, καὶ ἐπὶ σὲ θαρρῶν κατέφυγον. Ἄσπιτε, ἀμόλυντε, ἄχραντε, ἀγνή Παρθένε! πᾶν θλιβομένων ἢ χαρὰ καὶ τῶν πολεμουμένων βοήθεια! τίς θὰ μὲ σώσῃ τὸν ἄθλιον τῆς φοφερᾶς καταδίκης; οὐδεὶς πλὴν σοῦ Παναγία, Δέσποινα, Δέσποινα σώσον με.»

Συναθροίσαντες εὐθὺς μετὰ σπουδῆς τὰς δυνάμεις των, καὶ ἀρχηγόν των τάξαντες τὴν Ὁδηγήτριαν, συνετάχθησαν ἵνα ἀντιστῶσι κατὰ τῶν κινδύνων οἵτινες τοὺς περιστοιχοῦν. Καὶ ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς Παρθένου, τόσον ἀπέβησαν ἀκατανίκητοι, ὥστε τοῦ λοιποῦ ἀπέτρεπον θριαμβευτικῶς πᾶσαν πολιορκίαν, ἣν ἐπεχείρουον οἱ βάρβαροι κατὰ τῆς πόλεως, καὶ ἐπὶ ἐκάστη νέα νίκη, ἀπένεμον τὰ ἐπινίκια δι' ὕμνων εἰς τὴν πολιούχον.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐν Ἀθήναις, ὃ Παρθενῶν ἡγείρετο ἀκέραιος, καὶ διέσωζεν ἀχμαίαν ἐν τῷ κόσμῳ τὴν φήμην τοῦ ἀρχαίου ἄστεος. Ἄλλ' εἰς τὸ ἐσωτερικόν τοῦ Παρθενῶνος ἐπέχυνε τὴν λάμψιν του φῶς θεῖον καὶ ἀκοίμητον, καὶ ἡ Παρθένος δι' ἣν τοῦτο ἔκαιεν, ἦτο ἡ Παναγία. Εἰς τὸν νῶν αὐτὸν ἰδοὺ ἀνερχόμενος ὁ Βασιλεῖος, ἐν ᾧ ἐν τάξει τὸν παρακολουθεῖ ἡ λαμπρά

του στρατιά· τὴν κεφαλὴν του κοσμεῖ χρυσοῦς στέφανος μὲ λό-
φον ἀδαμαντοκόλλητον, καὶ φέρει ἀκόμη τὴν πολεμικὴν του πε-
ριβολὴν, διότι πρὸ μικροῦ μόλις ἐγκατέλιπε νικηφόρος τοὺς ἐχ-
θρικοὺς τόπους· πρὸ μικροῦ μόλις ἔχει περατώσει τὸ φοβερόν
του πλὴν μέγα ἔργον τῆς τιμωρίας τῶν Βουλγάρων, καθ' ἣν
στιγμὴν οὗτοι, πολυπληθεῖς, ἠπέλουν τὸν παντελῆ ἀφανισμόν
τῆς χώρας· καὶ ἐν πρώτοις ἔρχεται τώρα νὰ δοξάσῃ τὴν Δέσποι-
ναν ἣτις τὸν ἐστέγασεν ἐν τῷ ἀγωνί του, καὶ ἐν τῷ ναῷ, κα-
ταθέτων πρὸ αὐτῆς τιμαλφῆ δῶρα ἐκ τῆς νίκης ἀποκομισθέντα,
τὴν εὐχαριστεῖ ἐν κατανούξει διὰ τὴν εὐσπλαγγνόν της προστασίαν.

Καὶ κατὰ τὸ λοιπὸν τοῦ χρόνου οἱ βασιλεῖς, μὴ παύοντες τοῦ
νὰ τιμῶσιν ἐπαξίως τὴν Παρθένον διὰ τὴν ἀμετρόν της χάριν,
κατὰ πᾶσαν Κυριακὴν καὶ ἡμέραν ἑορτῆς διήνυον ἀπὸ τῶν ἀνα-
κτόρων μετὰ τῆς ἀκολουθίας των ἔφιπποι, ἐν τιμητικῇ περιβολῇ,
τὸ μέχρι τῆς ἐκκλησίας διχάστημα. Καὶ ἐκεῖ πεζεύοντες, εἰσῆρ-
χοντο, καὶ ἐν τῇ εὐλαβεί των πίστει συνέφαλλον πολλάκις εἰς
τὴν Θεομήτορα ὕμνους, τοὺς ὁποίους οἱ ἴδιοι εἶχον συνθέσει.

Ἄλλ' ἡ ὥρα τῆς πτώσεως τοῦ Βυζαντίου εἶχε σημάνει.
Ἐπῆλθε στιγμὴ καθ' ἣν ἡ καταπονημένη ἐκ τῶν μακρῶν ἀγῶ-
νων πόλις εἶχεν ἀνάγκην ἀναπαύσεως, καὶ τὴν στιγμὴν ἐκείνην
ἐνέσκηψεν ἀκατάσχετος εἰς τὰ τείχη της ὁ μουσουλμάνος. Ἡ
κρίσιμος ὥρα ἐπέστη. Καὶ ἡ πόλις τότε παρέστησεν εἰκόνα, πα-
ράδοξον ἐνέχουσαν ἀντίθεσιν. Ἐξω, ἠλλάλαζον τὰ σμήνη τῶν
πολιορκούντων, ἐτοίμων ἐντὸς μικροῦ νὰ εἰσβάλωσι κατακτηταί·
καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς πόλεως, ἀπόλυτος ἡρεμία καὶ γαλήνη,
ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας εὐλαβεῖς μόνον ἐπικλήσεις πρὸς τὴν Θεοτό-
κον ἠκούοντο.—γαλήνη πηγάζουσα ὄχι ἐκ τῆς ἀπογνώσεως, ἀλλ'
ἐκ τοῦ θάρρους καὶ τῆς ἐγκαρτερήσεως ἅτινα ἐμπνέει ἡ πίστις·
διότι εἰς θέσιν περιφανῆ ἠγείρετο ἀπαστράπτουσα ἡ εἰκὼν τῆς
Ἄοδηγητρίας, καὶ πρὸ αὐτῆς συνηνωμένοι ὄλοι, λαὸς καὶ ἱερεῖς,
ἐν καρτερικῇ ἀταραξίᾳ, δὲν ἐπεκαλοῦντο πλέον τὴν ἀρωγὴν της,
ἀλλ' ἀνέμενον τὴν ὑστάτην στιγμὴν, καθ' ἣν ἔμελλον νὰ πέσωσι,
καταβάλλοντες τὰς ὑπολειπομένας ἔτι δυνάμεις ὑπὲρ τῆς πόλεως
καὶ τῆς πρὸς τὴν Παρθένον πίστεώς των.